

โปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมตามแนวคิดเซเฟอร์และการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อส่งเสริมความสามารถทางสังคมของเด็กอนุบาล

A Social and Emotional Learning Program Based on SAFER and Cooperative Learning Approaches to Enhance Social Competence of Kindergarteners

รังสิริศม์ วงศ์อุปราช ศศิลักษณ์ ขยันกิจ* และ ชาริณี ตริวรัญญ
Rangsirat Wongupparaj Sasilak Khayankij* and Charinee Triwaranyu

ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Chulalongkorn University

*Corresponding author, E-mail: Sasilak.k@chula.ac.th, โทร. 063-263-5514

วันที่ส่งบทความ 20 พฤษภาคม 2564 วันที่แก้ไขครั้งสุดท้าย 5 สิงหาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ 26 สิงหาคม 2564 วันที่เผยแพร่ออนไลน์ 1 มกราคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมตามแนวคิดเซเฟอร์และการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงพัฒนา ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กอายุ 5 - 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านแหลมแท่น จำนวน 15 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง ใช้ระยะเวลาในการจัดโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมเป็นจำนวน 12 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และแบบประเมินความสามารถทางสังคมของเด็กอนุบาล จำนวน 12 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การใช้สถิติเชิงบรรยาย และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ

ผลการวิจัยพบว่า 1) โปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ประกอบด้วยเนื้อหา 5 เรื่อง ได้แก่ การตระหนักรู้ตนเอง การจัดการตนเอง การตระหนักรู้สังคม ทักษะสัมพันธ์ภาพ และการตัดสินใจอย่างรับผิดชอบ โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรม 3 ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมพร้อมเรียนรู้ การร่วมมือเรียนรู้ และการสรุปการเรียนรู้ 2) โปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความตรงเชิงเนื้อหาและมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) แบบประเมินความสามารถทางสังคมของเด็กอนุบาลที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความตรงเชิงเนื้อหาและมีความเชื่อมั่นระหว่างผู้ประเมินอยู่ในระดับสูง 4) ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถทางสังคมหลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ สูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความสามารถทางสังคม การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม แนวคิดเซเฟอร์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ

Abstract

The purpose of this research was to develop a social and emotional learning (SEL) program to enhance social competence of kindergarteners by using the R&D methodology. The sample in the study consisted of 15 5- 6-year-old children studying in Kindergarten 3 at Baan Laem Taen School selected by using Purposive Sampling Technique The developed SEL program spanned twelve weeks. The research instruments were an Item-Objective Congruence Index

(IOC) form and an assessment of social competence in kindergarteners consisting of 12 items. The statistics used for analyzing the collected data were descriptive statistics, and repeated measures ANOVA.

The results showed that 1) The developed SEM program contained five main themes, that is, Self-awareness, Self-management, Social awareness, Relationship skills, and Responsible decision-making, which composed of three phases of the activity implementation process, namely Check-in, Co-learning, and Conclusion 2) A social and emotional learning program developed by the researcher, had the content validity and appropriateness at the highest level. 3) An assessment of social competence in kindergarteners developed by the researcher, had the content validity and Inter-rater reliability at a high level. 4) The social competence after using the program were higher than before using the program with a .01 level of significance.

Keywords: Social Competence, Social and Emotional Learning, SAFER, Cooperative Learning

บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นรากฐานสำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาเด็กตั้งแต่วัยแรกเริ่มแห่งการเรียนรู้ แต่เด็กอนุบาลในปัจจุบันกลับไม่ได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติของการพัฒนาการ ซึ่งเป็นการทำลายหน้าต่างแห่งโอกาส (Window of opportunity) ในการพัฒนาความสามารถตามวัยให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม (Ministry of Education, 2017; Office of the Promotion of Social Learning and Youth Quality, 2015)

การส่งเสริมความสามารถทางสังคม (Social competence) ของเด็กอนุบาลถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากวัยนี้เป็นช่วงที่มีอัตราการเจริญเติบโตของการพัฒนาการด้านสังคมอย่างรวดเร็ว หากเด็กไม่ได้รับการส่งเสริมความสามารถทางสังคมที่เหมาะสม เด็กจะมีปัญหาทางพฤติกรรมในลักษณะต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาพัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองล่าช้า ปัญหาด้านสัมพันธภาพและการทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งปัญหาด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าว และปัญหาการใช้ความรุนแรง (กรมอนามัย 2560; กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2559; สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ, 2554; สนิทนาต ฑีฆวานิช, ศศิธร จันทรพิณ, สุดารัตน์ ศิริศักดิ์พาณิชย์, และจริยา ทะรักษา; 2560)

การศึกษาที่ผ่านมาพบว่า แนวคิดเซเฟอร์ (SAFER) เป็นแนวคิดหลักที่ถูกนำมาใช้พัฒนาเป็นโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม เพื่อช่วยส่งเสริมทักษะและความสำคัญต่อการป้องกันปัญหาทางพฤติกรรม (Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning [CASEL], 2003) โดยแนวคิดเซเฟอร์ประกอบด้วยหลักการ 5 ประการ ได้แก่ 1) การเรียนรู้ตามลำดับ (Sequence) เป็นการนำเสนอเนื้อหาของกิจกรรมอย่างเป็นลำดับต่อเนื่องเพื่อพัฒนาความสามารถให้สูงขึ้น 2) การเรียนรู้เชิงรุก (Active) เป็นการให้เด็กเรียนรู้ผ่านการลงมือทำงานด้วยตนเองควบคู่ไปกับการได้รับข้อมูลย้อนกลับ 3) การเรียนรู้อย่างจดจ่อ (Focus) เป็นการจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงช่วงระยะเวลาความสนใจที่สอดคล้องกับพัฒนาการตามวัย 4) การเรียนรู้อย่างชัดเจน (Explicit) เป็นการชี้แจงให้เด็กได้รับทราบเกี่ยวกับรายละเอียดของกิจกรรมอย่างชัดเจน และ 5) การสะท้อนการเรียนรู้ (Reflection) เป็นการให้เด็กได้สะท้อนความรู้สึก ความคิด และประสบการณ์ของตนเองเพื่อเชื่อมโยงกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ (Blyth, Olson, & Walker, 2015)

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม เพื่อส่งเสริมความสามารถทางสังคมของเด็กอนุบาลโดยเฉพาะจำเป็นต้องคำนึงถึงแนวทางที่สามารถสร้างเงื่อนไขการเรียนรู้เชิงสังคมที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กด้วย แนวคิดเซเฟอร์เพียงแนวคิดเดียวไม่สามารถนำมาใช้ส่งเสริมความสามารถทางสังคมให้แก่เด็กอนุบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้ระยะเวลาที่จำกัด ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือมาสังเคราะห์ร่วมด้วย เนื่องจากการเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถช่วยลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) ในระหว่างที่เด็กเรียนรู้หรือเล่นร่วมกัน ส่งผลให้เด็กเกิดการรับรู้และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งสามารถสร้างและรักษาสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นได้ ซึ่งเป็นลักษณะของความสามารถทางสังคมที่สำคัญของเด็กอนุบาล (Spencer & Wright, 2014) โดยแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative learning) ประกอบด้วยหลักการ 6 ประการ ได้แก่ 1) การจัดกลุ่มย่อย (Teams) เป็นการแบ่งกลุ่มขนาดเล็ก จำนวน 3 – 5 คน แบบละความสามารถ 2) การทำงานอย่างมุ่งมั่น (Will) เป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นในการตามเป้าหมาย 3) การจัดการภายในกลุ่ม (Management) เป็นการมอบหมายบทบาทหน้าที่การทำงานภายในกลุ่ม 4) ทักษะทางสังคม (Social skills) เป็นการทำงานร่วมกันด้วยความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 5) กฎพื้นฐาน 4 ข้อ (4 Basic principles) ได้แก่ การช่วยเหลือ การยอมรับ ความเสมอภาค และความใกล้ชิด และ 6) โครงสร้างของกิจกรรม (Structures) เป็นการจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการพัฒนา (Kagan, 1995; Rutherford, Mathur, & Quinn, 1998)

เด็กอนุบาลจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมความสามารถทางสังคม เพราะนอกจากจะช่วยลดปัญหาทางพฤติกรรมที่อาจจะเกิดขึ้นในระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับแล้ว ยังส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียนของเด็กในอนาคตอีกด้วย โปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมโดยใช้แนวคิดเซเฟอร์ผสมผสานกับแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นกิจกรรมพิเศษเสริมหลักสูตรนอกเวลาเรียนที่ส่งเสริมความสามารถทางสังคมของเด็กอนุบาลได้ ซึ่งบทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมตามแนวคิดเซเฟอร์และการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถทางสังคมของเด็กอนุบาล โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการพัฒนาและศึกษานำร่องเพื่อแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการนำโปรแกรมฯ ไปใช้จริง และผลที่ได้จะนำไปใช้ในการปรับปรุงโปรแกรมฯ ให้มีความสมบูรณ์และสอดคล้องกับบริบทของห้องเรียนอนุบาลต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมตามแนวคิดเซเฟอร์และการเรียนรู้แบบร่วมมือ
2. เพื่อนำร่องโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมตามแนวคิดเซเฟอร์และการเรียนรู้แบบร่วมมือ

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

โปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม หมายถึง แบบแผนการจัดกิจกรรมพิเศษเสริมหลักสูตรนอกเวลาเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความสามารถทางสังคมของเด็กอายุ 5 - 6 ปี โปรแกรมนี้มีหลักการ 5 ประการ ได้แก่ 1) การจัดเรียงเนื้อหาของกิจกรรมตามลำดับความยากง่าย 2) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่กระตุ้นให้เด็กรู้สึกสนใจลงมือทำกิจกรรมกลุ่มย่อยด้วยตนเอง 3) การจัดการภายในกลุ่มเพื่อให้เด็กเข้าใจเป้าหมาย ระยะเวลา และบทบาทในการทำกิจกรรมกลุ่ม 4) การจัดกิจกรรมสะท้อนการเรียนรู้ที่เด็กสะท้อนความรู้สึกและประสบการณ์ของตนเองที่ได้รับ และ 5) การจัดกิจกรรมควบคู่กับการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้คำแนะนำหรือความช่วยเหลือในขณะที่เด็กทำกิจกรรม

โปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม มีขั้นตอนการจัดกิจกรรม 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมพร้อมเรียนรู้ เป็นขั้นการนำเข้าสู่กิจกรรมเพื่อช่วยให้เด็กมีความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ มีขั้นตอนย่อย

ได้แก่ การแบ่งกลุ่มย่อย และการสำรวจความพร้อม ขั้นตอนที่ 2 การร่วมมือเรียนรู้ เป็นขั้นการทำกิจกรรมเพื่อให้เด็กแก้ไขปัญหาหรือลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง มีขั้นตอนย่อย ได้แก่ การสร้างความเข้าใจ และการลงมือทำ และขั้นตอนที่ 3 การสรุปการเรียนรู้ เป็นขั้นการสรุปกิจกรรมเพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ มีขั้นตอนย่อย ได้แก่ การนำเสนอผลงาน และการสะท้อนประสบการณ์

โปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม ประกอบด้วยเนื้อหา 5 เรื่อง ได้แก่ เรื่องที่ 1 การตระหนักรู้ตนเอง มีเนื้อหาเกี่ยวกับการทำความรู้จักและเข้าใจตนเองในด้านข้อดี ความสามารถ และอารมณ์พื้นฐานได้อย่างถูกต้อง เรื่องที่ 2 การจัดการตนเอง มีเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการอารมณ์เชิงลบ และแสดงออกต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม เรื่องที่ 3 การตระหนักรู้สังคม มีเนื้อหาเกี่ยวกับการทำความรู้จักและเข้าใจผู้อื่นในด้านต่าง ๆ และปฏิบัติต่อผู้อื่นได้อย่างสุภาพ เรื่องที่ 4 ทักษะสัมพันธภาพ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง และเรื่องที่ 5 การตัดสินใจอย่างรับผิดชอบ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการทำความเข้าใจปัญหา แก้ไขปัญหาด้วยการคำนึงถึงความปลอดภัย และประเมินผลของการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

แนวคิดเซเฟอร์ หมายถึง แนวทางในการจัดโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กอนุบาล โดยใช้แนวคิดของ Blyth, Olson, and Walker (2015) นำเสนอหลักการสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ การเรียนรู้ตามลำดับ การเรียนรู้เชิงรุก การเรียนรู้อย่างจดจ่อ การเรียนรู้อย่างชัดเจน และการสะท้อนการเรียนรู้

การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง การทำงานกลุ่มขนาดเล็กโดยคละความสามารถและมอบหมายหน้าที่ในการทำงานอย่างชัดเจน เพื่อส่งเสริมความสามารถทางสังคมของเด็กอนุบาล โดยใช้แนวคิดของ Kagan (1995) นำเสนอหลักการสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ การจัดกลุ่มย่อย การทำงานอย่างมุ่งมั่น การจัดการภายในกลุ่ม ทักษะทางสังคม กฎพื้นฐาน และโครงสร้างของกิจกรรม

ความสามารถทางสังคมของเด็กอนุบาล หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็นถึงการมีสัมพันธภาพที่ดีและสามารถเล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้อย่างราบรื่น เพื่อให้เกิดการยอมรับและสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ซึ่งวัดได้ด้วยแบบประเมินความสามารถทางสังคมของเด็กอนุบาลที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มี 2 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง การแสดงออกด้วยการสื่อสารทั้งทางวจนและอวัจนภาษา เพื่อสร้างและรักษาสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน รวมทั้งกำกับพฤติกรรมของตนเองในระหว่างการเล่นหรือทำกิจกรรม ได้อย่างเหมาะสม มีองค์ประกอบย่อย 3 ประการ ได้แก่ การสื่อสาร การมีปฏิสัมพันธ์ และการควบคุมตนเอง
2. ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น หมายถึง การเล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนด้วยความมั่นใจในตนเอง รวมทั้งใช้ความเพียรพยายามและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างราบรื่น มีองค์ประกอบย่อย 3 ประการ ได้แก่ การกล้าแสดงออก การตั้งใจจดจ่อ และการให้ความร่วมมือ

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กอายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ตัวแปรที่ศึกษา มีดังนี้
 - 2.1 ตัวแปรต้น คือ โปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม
 - 2.2 ตัวแปรตาม คือ ความสามารถทางสังคมของเด็กอนุบาล
3. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองนำร่อง 3 สัปดาห์

จริยธรรมและการพิทักษ์สิทธิ

การวิจัยนี้ผ่านการพิจารณารับรองและสนับสนุนการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 2 สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ด้วยการพิจารณาแบบเต็มขั้นตอน (Full board review) รหัสโครงการวิจัย 198/63 โดยมีการพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัยตลอดระยะเวลาดำเนินการวิจัย การเข้าร่วมวิจัยเป็นความสมัครใจซึ่งไม่มีผลกระทบต่อการศึกษาหรือการประเมินผลตามหลักสูตรของโรงเรียน ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยถูกเก็บเป็นความลับและนำเสนอผลการวิจัยโดยรวม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนดำเนินการแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมตามแนวคิดเซเฟอร์และการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการเรียนรู้แบบร่วมมือ และระยะที่ 2 การนำร่องโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมตามแนวคิดเซเฟอร์และการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมฯ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นฉบับตั้งต้นจากกรอบแนวคิดของการวิจัย ประกอบด้วยหลักการ 5 ประการ ได้แก่ 1) การจัดเรียงเนื้อหาของกิจกรรม ตามลำดับความยากง่าย 2) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่กระตุ้นให้เด็กรู้สึกสนใจลงมือทำกิจกรรมกลุ่มด้วยตนเอง 3) การจัดการภายในกลุ่มเพื่อให้เด็กเข้าใจเป้าหมาย ระยะเวลา และบทบาทในการทำกิจกรรมกลุ่ม 4) การจัดกิจกรรมสะท้อนการเรียนรู้ให้เด็กสะท้อนความรู้สึกและประสบการณ์ของตนเองที่ได้รับ และ 5) การจัดกิจกรรมควบคู่กับการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้คำแนะนำหรือความช่วยเหลือในขณะที่ยังเด็กทำกิจกรรม โปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม มีขั้นตอนการจัดกิจกรรม 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมพร้อมเรียนรู้ เป็นขั้นการนำเข้าสู่กิจกรรมเพื่อช่วยให้เด็กมีความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ 2) การร่วมมือเรียนรู้ เป็นขั้นการทำกิจกรรมเพื่อให้เด็กแก้ไขปัญหาหรือลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง และ 3) การสรุปการเรียนรู้ เป็นขั้นการสรุปกิจกรรมเพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ โดยใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม 12 สัปดาห์ แบ่งออกเป็นสัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 30 นาที ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. โปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม ประกอบด้วยเนื้อหา 5 เรื่อง ดังนี้
 - 1) การตระหนักรู้ตนเอง มีเนื้อหาเกี่ยวกับการทำความรู้จักและเข้าใจตนเองในด้านข้อดี ความสามารถ และอารมณ์พื้นฐานได้อย่างถูกต้อง ประกอบด้วย 3 บทเรียน ได้แก่ ข้อดีของฉัน หนูทำได้ และรู้สึกอย่างไร
 - 2) การจัดการตนเอง มีเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการอารมณ์เชิงลบของตนเอง และแสดงออกต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ประกอบด้วย 2 บทเรียน ได้แก่ หนูน้อยอารมณ์ดี และเอาใจเขามาใส่ใจเรา
 - 3) การตระหนักรู้สังคม มีเนื้อหาเกี่ยวกับการทำความรู้จักและเข้าใจผู้อื่นในด้านต่าง ๆ และปฏิบัติต่อผู้อื่นได้อย่างสุภาพ ประกอบด้วย 2 บทเรียน ได้แก่ ชื่นชมจากใจ และทำดีต่อกัน
 - 4) ทักษะสัมพันธภาพ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วยการให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง ประกอบด้วย 2 บทเรียน ได้แก่ ทำงานเป็นทีม และประนีประนอมหัวใจ
 - 5) การตัดสินใจอย่างรับผิดชอบ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการทำความเข้าใจปัญหา แก้ไขปัญหาด้วยการคำนึงถึงความปลอดภัย และประเมินผลของการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ประกอบด้วย 3 บทเรียน ได้แก่ ลำดับสำคัญ ปลอดภัยไว้ก่อน และทำนายแสนสนุก

2. แบบประเมินความสามารถทางสังคมของเด็กอนุบาล เป็นแบบสังเกตเด็กรายบุคคลด้วยวิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) ในช่วงระหว่างกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเสรี

กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมกลางแจ้ง และกิจกรรมเกมการศึกษา โดยใช้ผู้ประเมิน 1 คน ต่อเด็กจำนวนไม่เกิน 5 คน ประเมินด้วยการนับจำนวนครั้งพฤติกรรมของเด็กคนละ 2 นาที ตามลำดับ และเมื่อสังเกตเด็กจนครบทุกคนแล้วให้กลับมาเริ่มต้นสังเกตเด็กคนแรกตามกระบวนการเดิมอีกครั้งจนครบตามระยะเวลาที่กำหนด แบบประเมินฯ ประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นการสื่อสารทั้งทางวัจนและอวัจนภาษาเพื่อสร้างและรักษาสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น รวมทั้งกำกับพฤติกรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสม จำนวน 6 ข้อ และ 2) ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นการการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมั่นใจในตนเอง รวมทั้งมีความเพียรพยายามและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้ทำงานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างราบรื่น จำนวน 6 ข้อ รวมจำนวนทั้งสิ้น 12 ข้อ

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมด้วยเทคนิคการวิจัยเดลฟายแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Delphi) โดยการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ผ่านการใช้ระบบอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างผู้วิจัยกับผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญต้องมีคุณสมบัติที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย 2) ผู้เชี่ยวชาญต้องมีประสบการณ์ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับอนุบาลเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี และ 3) ผู้เชี่ยวชาญต้องยินยอมให้ความร่วมมือการตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมฯ ด้วยเทคนิคการวิจัยเดลฟายแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Delphi) ตลอดจนจบกระบวนการ

การตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมด้วยเทคนิคการวิจัยเดลฟายแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Delphi) มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

1) การตรวจสอบคุณภาพรอบที่ 1 โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับโปรแกรมฯ ซึ่งมีประเด็นการประเมิน 9 ประเด็น ได้แก่ 1) ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ 2) ความชัดเจนของเนื้อหา 3) ความสอดคล้องระหว่างหลักการของโปรแกรมฯ กับขั้นตอนการจัดกิจกรรม 4) ความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมกับขั้นตอนการจัดกิจกรรม 5) ความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมกับเนื้อหา 6) ความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมกับวัยของเด็ก 7) ความเหมาะสมของสื่อและแหล่งเรียนรู้ 8) ความสอดคล้องระหว่างการประเมินผลกับวัตถุประสงค์ และ 9) ความเหมาะสมของระยะเวลาในการจัดกิจกรรม เพื่อวิเคราะห์ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ด้วยการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index: IOC)

2) การตรวจสอบคุณภาพรอบที่ 2 โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงโปรแกรมฯ ให้มีคุณภาพ ซึ่งมีประเด็นการประเมิน 8 ประเด็น ได้แก่ 1) การปรับระยะเวลาการจัดกิจกรรม 2) การปรับกิจกรรมทบทวนเนื้อหาบทเรียน 3) การปรับกิจกรรมร่วมมือสะท้อนการเรียนรู้ 4) การปรับบทบาทสะท้อนการเรียนรู้ 5) การปรับกิจกรรมการแตงนิทาน 6) การปรับรูปแบบการนำเสนอแผนกิจกรรม 7) การปรับตัวอย่างการอธิบายกิจกรรม และ 8) การปรับปรุงภาพที่ใช้ในการจัดกิจกรรม เพื่อหาฉันทามติ (Consensus)

3) การตรวจสอบคุณภาพรอบที่ 3 โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของโปรแกรมฯ ที่ปรับปรุงแล้ว เพื่อหาฉันทามติรอบสุดท้าย (Final consensus) โดยผู้วิจัยคำนวณตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (Srisaard, 2017) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินความสามารถทางสังคมของเด็กอนุบาลด้วยเทคนิคการวิจัยเดลฟายแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Delphi) โดยการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ผ่านการใช้ระบบอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างผู้วิจัยกับผู้เชี่ยวชาญ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบประเมินฯ เพื่อวิเคราะห์ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ด้วยการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index: IOC)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ด้วยการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index: IOC) แล้วนำมาหาฉันทมติ (Consensus) ด้วยการพิจารณาค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าการกระจายของข้อมูล (Inter-Quartile Range) จากนั้นนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงเป็นโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมฉบับนาร่อง และแบบประเมินความสามารถทางสังคมของเด็กอนุบาล

ระยะที่ 2 การนาร่องโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม เป็นการดำเนินการทดลองใช้เพื่อตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมฉบับนาร่อง และแบบประเมินความสามารถทางสังคมของเด็กอนุบาล โดยเป็นฉบับปรับปรุงที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการวิจัยในระยะที่ 1 เพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและผลที่ได้รับจากการทดลองใช้ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กอายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคปลาย ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนบ้านน้ำใจ (นามสมมติ) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานชลบุรี เขต 1 ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำนวน 15 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณา ได้แก่ 1) โรงเรียนเปิดสอนระดับชั้นอนุบาล 3 จำนวนอย่างน้อย 1 ห้อง 2) โรงเรียนมีเด็กอายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวนอย่างน้อย 15 คน 3) โรงเรียนจัดตารางเวลาว่างช่วงบ่ายก่อนเลิกเรียนอย่างน้อยวันละ 30 นาที และ 4) ผู้บริหาร ครูประจำชั้น และผู้ปกครองยินยอมเข้าร่วมการวิจัยด้วยความสมัครใจ

ผู้วิจัยนำโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมฉบับนาร่องมาใช้ โดยเลือกเนื้อหาเรื่องที่ 1 การตระหนักรู้ตนเอง มีเนื้อหาเกี่ยวกับการทำความรู้จักและเข้าใจตนเองในด้านข้อดี ความสามารถ และอารมณ์พื้นฐานได้อย่างถูกต้อง จำนวน 12 แผน ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรม 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมพร้อมเรียนรู้ เป็นขั้นการนำเข้าสู่กิจกรรมเพื่อช่วยให้เด็กมีความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ ใช้เวลาประมาณ 5 นาที 2) การร่วมมือเรียนรู้ เป็นขั้นการทำกิจกรรมเพื่อให้เด็กแก้ไขปัญหาหรือลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง ใช้เวลาประมาณ 15 นาที และ 3) การสรุปการเรียนรู้ เป็นขั้นการสรุปกิจกรรมเพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ ใช้เวลาประมาณ 10 นาที ผู้วิจัยจัดกิจกรรมให้แก่เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 เป็นระยะเวลา 3 สัปดาห์ แบ่งออกเป็นสัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 30 นาที ในระหว่างเวลา 14.30 - 15.00 น.

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย จำนวน 3 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบประเมินความสามารถทางสังคมของเด็กอนุบาล ในช่วงก่อนการทดลองใช้โปรแกรมฯ เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ และหลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ แบ่งออกเป็นสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 1 วัน วันละ 3 ชั่วโมง ในช่วงเวลา 09.00 - 11.00 น. และ 14.00 - 15.00 น. โดยใช้วิธีการสังเกตเด็กเป็นรายบุคคลแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) ในช่วงระหว่างกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเสรี กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมกลางแจ้ง และกิจกรรมเกมการศึกษา โดยใช้ผู้ประเมิน 1 คน ต่อเด็กจำนวนไม่เกิน 5 คน ประเมินด้วยการนับจำนวนครั้งพฤติกรรมของเด็กคนละ 2 นาที ตามลำดับ และเมื่อสังเกตเด็กจนครบทุกคนแล้ว ให้กลับมาเริ่มต้นสังเกตเด็กคนแรกตามกระบวนการเดิมอีกครั้งจนครบตามเวลาที่กำหนด ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินฯ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้ประเมิน (Inter-rater

reliability) ด้วยการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น (Intraclass Correlation Coefficient) และใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated measures ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถทางสังคมระหว่างก่อนและหลังการใช้โปรแกรมฯ ฉบับนําร่อง

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 การพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมตามแนวคิดเซเฟอร์และการเรียนรู้แบบร่วมมือ

1. ผลการพัฒนาโปรแกรมฯ โดยผู้วิจัยพัฒนาคู่มือเพื่อใช้เป็นเอกสารที่ช่วยให้ผู้ที่จะนำโปรแกรมฯ ไปใช้เกิดความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ได้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 คำชี้แจงเกี่ยวกับโปรแกรมฯ ประกอบด้วย 5 หัวข้อ ดังนี้

1.1 หลักการ ประกอบด้วยหลักการ 5 ประการ ได้แก่ 1) การจัดเรียงเนื้อหาของกิจกรรม ตามลำดับความยากง่าย 2) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่กระตุ้นให้เด็กรู้สึกสนใจลงมือทำกิจกรรมกลุ่มด้วยตนเอง 3) การจัดการภายในกลุ่มเพื่อให้เด็กเข้าใจเป้าหมาย ระยะเวลา และบทบาทในการทำกิจกรรมกลุ่ม 4) การจัดกิจกรรมสะท้อนการเรียนรู้ที่เด็กสะท้อนความรู้สึกรับและประสบการณ์ของตนเองที่ได้รับ และ 5) การจัดกิจกรรมควบคู่กับการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้คำแนะนำหรือความช่วยเหลือในขณะเด็กทำกิจกรรม

1.2 วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมความสามารถทางสังคมของเด็กอนุบาล

1.3 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม 12 สัปดาห์ แบ่งออกเป็นสัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 30 นาที

1.4 เนื้อหา ประกอบด้วย 5 เรื่อง ได้แก่ การตระหนักรู้ตนเอง การจัดการตนเอง การตระหนักรู้สังคม ทักษะสัมพันธ์ภาพ และการตัดสินใจอย่างรับผิดชอบ

1.5 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) การเตรียมพร้อมเรียนรู้ เป็นขั้นการนำเข้าสู่กิจกรรมเพื่อช่วยให้เด็กมีความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนย่อย ดังนี้

1.1) การแบ่งกลุ่มย่อย เป็นการจัดเด็กออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 3 – 5 คน แบบคละระดับความสามารถทางสังคม แล้วให้เด็กแต่ละคนกำหนดบทบาทหน้าที่ของตนเองในการทำกิจกรรมกลุ่มย่อย เพื่อให้เด็กเกิดความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และสามารถทำกิจกรรมร่วมกันได้อย่างทั่วถึง

1.2) การสำรวจความพร้อม เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้ทบทวนข้อตกลงในการทำกิจกรรมร่วมกัน รวมทั้งได้สำรวจ สะท้อน และรับฟังอารมณ์ความรู้สึกทั้งของตนเองและเพื่อนในกลุ่ม เพื่อสร้างบรรยากาศให้เด็กรู้สึกมีความพร้อมในการทำกิจกรรมร่วมกัน

2) การร่วมมือเรียนรู้ เป็นขั้นการทำกิจกรรมเพื่อให้เด็กแก้ไขปัญหาหรือลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนย่อย ดังนี้

2.1) การสร้างความเข้าใจ เป็นการจูงใจให้เด็กเกิดความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนรู้โดยครูเริ่มต้นด้วยการเล่าเกี่ยวกับเรื่องราวที่ต้องการให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการใช้นิทานประกอบภาพเป็นสื่อ หลังจากนั้นครูจึงให้เด็กเล่นเกมเพื่อเตรียมตัวและสร้างความเข้าใจในการทำกิจกรรมกลุ่มในขั้นตอนต่อไป

2.2) การลงมือทำ เป็นการกระตุ้นให้เด็กต้องการมีส่วนร่วมและริเริ่มในการลงมือทำกิจกรรมกลุ่มด้วยตนเอง โดยครูชี้แจงเกี่ยวกับกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กทำ แล้วให้เด็กร่วมกันวางแผนและลงมือทำกิจกรรม โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกเพื่อให้เด็กสามารถทำกิจกรรมได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ภายในระยะเวลาที่กำหนด

3) การสรุปการเรียนรู้ เป็นขั้นการสรุปกิจกรรมเพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ โดยมีขั้นตอนย่อย ดังนี้

3.1) การนำเสนอผลงาน เป็นการส่งเสริมให้เด็กได้แสดงผลงาน ร่วมกันซักถาม หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานตามความสนใจ เพื่อให้เด็กทุกคนแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกันอย่างทั่วถึง

3.2) การสะท้อนประสบการณ์ เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้สะท้อนถึงสิ่งที่ตนเองได้รับจากการเรียนรู้ ด้วยการให้เด็กวาดภาพหรือเขียนบรรยายลงในสมุดบันทึกการเรียนรู้โดยมีครูคอยให้คำแนะนำ เพื่อให้เด็กสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ได้อย่างสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง ตอนที่ 2 แนวทางในการใช้โปรแกรมฯ ประกอบด้วย 3 หัวข้อ ได้แก่ สื่อนิทาน อุปกรณ์กิจกรรม และแผนการจัดโปรแกรมฯ จำนวน 48 แผน

2. ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของโปรแกรมฯ ด้วยการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index: IOC) โดยคำนวณตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องต้องมีมากกว่า 0.50 จึงถือว่ามีความตรงเชิงเนื้อหา แต่หากมีค่าดัชนีความสอดคล้องน้อยกว่า 0.50 ต้องนำมาปรับปรุง (ศิริชัย กาญจนวาสี (2556).) ซึ่งผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้องทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 แสดงว่า โปรแกรมฯ มีความตรงเชิงเนื้อหา

3. ผลการวิเคราะห์แนวทางการปรับปรุงโปรแกรมฯ ด้วยการหาฉันทามติ โดยคำนวณตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า ค่าร้อยละต้องมีมากกว่า 80 จึงถือว่าเห็นชอบร่วมกัน (Hasson, Keeney, & McKenna, 2000) ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า ฉันทามติทั้งฉบับมีอัตราการเห็นชอบ (Percentage) ร้อยละ 100 มีค่ามัธยฐาน (Median) เท่ากับ 3.00 และมีค่าการกระจายของข้อมูล (Inter-Quartile Range) เท่ากับ 0.00 แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นชอบกับแนวทางการปรับปรุงโปรแกรมฯ ประกอบด้วย 8 ประเด็น ได้แก่ 1) การปรับลดระยะเวลาการจัดกิจกรรมไม่เกิน 30 นาที 2) การปรับเพิ่มกิจกรรมทบทวนเนื้อหาบทเรียนเดิมก่อนเริ่มบทเรียนใหม่ในขั้นตอนการจัดกิจกรรมขั้นแรก 3) การปรับเพิ่มกิจกรรมร่วมมือสะท้อนการเรียนรู้ในขั้นตอนการจัดกิจกรรมขั้นสุดท้าย 4) การปรับเปลี่ยนบทบาทจากฝ่ายสะท้อนการเรียนรู้เป็นฝ่ายเก็บรวบรวมข้อมูล 5) การปรับเปลี่ยนกิจกรรมการแต่งนิทานเป็นการบรรยายเหตุการณ์สั้น ๆ 6) การปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอแผนกิจกรรมให้เด็กเป็นผู้นำในการทำกิจกรรม 7) การปรับตัวอย่างคำพูดที่ใช้ในการอธิบายการจัดกิจกรรม และ 8) การปรับเพิ่มการแสดงรูปภาพตัวอย่างของสื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมไว้ในคู่มือการใช้โปรแกรมฯ

4. ผลการวิเคราะห์ระดับความเหมาะสมของโปรแกรมฯ พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความเหมาะสมเท่ากับ 4.60 แสดงว่า โปรแกรมฯ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

5. ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบประเมินความสามารถทางสังคมของเด็กอนุบาล ด้วยการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index: IOC) โดยคำนวณตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องต้องมีมากกว่า 0.50 จึงถือว่ามีความตรงเชิงเนื้อหา แต่หากมีค่าดัชนีความสอดคล้องน้อยกว่า 0.50 ต้องนำมาปรับปรุง ศิริชัย กาญจนวาสี (2556) ซึ่งผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหาพบว่า ค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้องทั้งฉบับเท่ากับ 1.00 แสดงว่า แบบประเมินความสามารถทางสังคมของเด็กอนุบาลมีความตรงเชิงเนื้อหา

ระยะที่ 2 การนำร่องโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม

1. ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้ประเมิน (Inter-rater reliability) ด้วยการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น (Intraclass Correlation Coefficient) โดยคำนวณตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า ค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้ประเมินต้องมีมากกว่า 0.80 จึงถือว่ามีความเชื่อมั่นในระดับสูง (Streiner & Norman,

2008) ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.88 แสดงว่า แบบประเมินความสามารถทางสังคมของเด็กอนุบาลมีความเชื่อมั่นในระดับสูง ซึ่งแยกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีค่าความเชื่อมั่นรายด้านเท่ากับ 0.87 และ 2) ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีค่าความเชื่อมั่นรายด้านเท่ากับ 0.89

2. ผลการวิเคราะห์สถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ด้วยการใช้สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางสังคม ระหว่างก่อนกับหลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ ด้วยการใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated measures ANOVA) ดังนี้

ตาราง 1 การวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางสังคม ระหว่างก่อนกับหลังการทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม

ความสามารถทางสังคม	ก่อนการทดลองใช้		หลังการทดลองใช้		สถิติทดสอบ	
	M	SD	M	SD	F	η_p^2
1. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	47.83	1.08	50.29	1.10	33.60**	.74
2. ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น	41.07	1.08	44.60	1.07	29.66**	.71
รวม	88.90	1.04	94.89	1.05	51.24**	.81

**ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 1 สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์สถิติพื้นฐานของความสามารถทางสังคมพบว่า ก่อนการทดลองใช้โปรแกรมฯ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 88.90 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.04 ส่วนความสามารถทางสังคม หลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 94.89 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.05

2.2 ผลการวิเคราะห์สถิติพื้นฐานของความสามารถทางสังคมรายด้านพบว่า ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ก่อนการทดลองใช้โปรแกรมฯ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 47.83 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.08 หลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 50.29 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.10 ส่วนด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ก่อนการทดลองใช้โปรแกรมฯ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 41.07 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.08 หลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 44.60 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.07

2.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางสังคม ระหว่างก่อนกับหลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ พบว่า ความสามารถทางสังคมหลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ สูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางสังคมด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ระหว่างก่อนกับหลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ พบว่า ความสามารถทางสังคมด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ สูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางสังคมด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ระหว่างก่อนและหลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ พบว่า ความสามารถทางสังคมด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น หลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ สูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการนำร่องเพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัญหาในการใช้โปรแกรมฯ พบว่า มีประเด็นที่ควรปรับปรุงเพิ่มเติม 2 ประเด็น ดังนี้

3.1 ระยะเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรม โดยผู้วิจัยพบว่า ควรปรับระยะเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมในแต่ละขั้นให้มีลักษณะยืดหยุ่นมากขึ้น เนื่องจากช่วง 1 – 2 วันแรก เด็กยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ของกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นการแบ่งบทบาท ข้อตกลงการปฏิบัติตน วิธีการใช้มาตรวัดอารมณ์ และการสะท้อนการเรียนรู้ จึงจำเป็นต้องใช้เวลาในการอธิบายเพื่อให้เด็กเข้าใจอย่างถูกต้อง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงปรับระยะเวลาที่ใช้เดิมกำหนดให้ใช้เวลาในการทำกิจกรรมครั้งละ 30 นาที ในระหว่างเวลา 14.30 – 15.00 น. ปรับเป็นทำกิจกรรมครั้งละ 30 - 45 นาที ในระหว่างเวลา 14.15 – 15.00 น. โดยในแต่ละขั้นตอนย่อมมีการปรับระยะเวลา ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมพร้อมเรียนรู้ เดิมกำหนดให้ใช้เวลา 5 นาที ปรับเป็น 5 - 10 นาที

ขั้นที่ 2 การร่วมมือเรียนรู้ เดิมกำหนดให้ใช้เวลา 15 นาที ปรับเป็น 15 - 20 นาที

ขั้นที่ 3 การสรุปการเรียนรู้ เดิมกำหนดให้ใช้เวลา 10 นาที ปรับเป็น 10 - 15 นาที

3.2 ลักษณะความซับซ้อนของกิจกรรม โดยผู้วิจัยพบว่า ควรปรับลักษณะของกิจกรรมให้มีความซับซ้อนน้อยลง หรือใช้อุปกรณ์จำนวนน้อยลง เช่น กิจกรรมเกมควมิกติดาที่เด็กสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย หรือเป็นเกมที่เด็กมีความคุ้นเคยอยู่บ้าง เพื่อให้เด็กสามารถเล่นได้โดยไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากผู้วิจัยมากนัก ส่วนกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ควรมีขนาดผลงานที่ไม่ใหญ่จนเกินไป หรือใช้อุปกรณ์ที่มีจำนวนไม่มากจนเกินไป เพื่อให้เด็กสามารถทำกิจกรรมสำเร็จได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด

อภิปรายผล

1. โปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความตรงเชิงเนื้อหาและมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากโปรแกรมฯ ถูกพัฒนาขึ้นอย่างเป็นขั้นตอนและมีระบบระเบียบวิธีการวิจัยที่เหมาะสม ด้วยการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดให้มีเนื้อหาที่เหมาะสมในการส่งเสริมความสามารถทางสังคมให้เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Joyce and Weil (2000) ที่กล่าวว่า หลักการสำคัญในการพัฒนาโปรแกรม ได้แก่ 1) โปรแกรมที่จะพัฒนาต้องมีหลักการแนวคิด หรือทฤษฎีที่ได้รับการเผยแพร่และมีความน่าเชื่อถือมารองรับ 2) โปรแกรมที่พัฒนาแล้วจะต้องถูกนำไปใช้เพื่อทดสอบและตรวจสอบคุณภาพในสถานการณ์จริง แล้วนำข้อมูลที่ได้รับมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น 3) โปรแกรมสามารถถูกพัฒนาขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ทั่วไป หรือถูกพัฒนาขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

นอกจากนี้ โปรแกรมฯ มีขั้นตอนการจัดกิจกรรม 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมพร้อมเรียนรู้ เป็นขั้นการนำเข้าสู่กิจกรรมเพื่อช่วยให้เด็กมีความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ โดยแบ่งเด็กเป็นกลุ่มย่อยแล้วสำรวจความพร้อมและทบทวนข้อตกลงก่อนทำกิจกรรมร่วมกัน 2) การร่วมมือเรียนรู้ เป็นขั้นการทำกิจกรรมเพื่อให้เด็กแก้ปัญหาหรือลงมือทำกิจกรรม โดยจัดกิจกรรมที่กระตุ้นความสนใจเพื่อให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นในการลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง และ 3) การสรุปการเรียนรู้ เป็นขั้นการสรุปกิจกรรมเพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ โดยเปิดโอกาสให้เด็กนำเสนอผลงานและสะท้อนประสบการณ์ของตนเองที่ได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Mulvahill (2016) ที่กล่าวว่า แนวทางการจัดโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมในห้องเรียนอนุบาล ได้แก่ 1) การเริ่มต้นกิจกรรมด้วยการให้เด็กตรวจสอบความพร้อมของตนเอง 2) การส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการสร้างหรือรับรู้ข้อตกลงของห้องเรียน 3) การจัดกิจกรรมให้เด็กเรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่มย่อยเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสทำงานร่วมกันอย่างทั่วถึง 4) การสนับสนุนให้เด็กลงมือและกำกับการทำงานของตนเอง และ 5) การเปิดโอกาสให้เด็กได้ประเมินผลงาน รวมทั้งสะท้อนความคิดและความรู้สึกของตนเองด้วย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Ministry of Education Republic of Singapore (2013) ที่ระบุว่า แนวทางการจัด

โปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมเพื่อส่งเสริมความสามารถทางสังคมของเด็กอนุบาล ได้แก่ 1) การจัดกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถทางสังคมของเด็กโดยเฉพาะ 2) การให้คำแนะนำหรือข้อมูลย้อนกลับที่จำเป็นแก่เด็กทันทีในระหว่างทำกิจกรรม 3) การเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวผ่านการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองตามความเหมาะสมและความปลอดภัยภายใต้การรับรู้ข้อตกลงร่วมกัน และ 4) การให้เด็กได้สะท้อนความคิดและความรู้สึกของตนเองที่มีต่อการเรียนรู้อย่างเป็นประจำ

แบบประเมินความสามารถทางสังคมของเด็กอนุบาลที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความตรงเชิงเนื้อหาและมีความเชื่อมั่นระหว่างผู้ประเมินอยู่ในระดับสูง เนื่องจากแบบประเมินฯ ถูกพัฒนาขึ้นด้วยการศึกษาและสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาไม่เกิน 10 ปี ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่อยู่ในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อกำหนดให้มีลักษณะเนื้อหาที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กที่มีอายุ 5 - 6 ปี และสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทยในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Han and Kemple (2006) ที่กล่าวว่า ความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถทางสังคมของเด็กได้รับการพัฒนาขึ้นภายใต้กรอบของความสามารถทางวัฒนธรรม (Cultural competence) โดยมีเงื่อนไขของช่วงเวลาและสถานที่เป็นตัวกำหนด กล่าวคือ หากช่วงเวลาและชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่มีความใกล้เคียงกัน ย่อมส่งผลให้บรรทัดฐาน ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมในแต่ละท้องถิ่นมีความใกล้เคียงกัน ลักษณะของความสามารถทางสังคมของเด็กก็จะมีแนวโน้มใกล้เคียงกันไปด้วย แต่ในทางตรงกันข้าม หากช่วงเวลาและชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่มีความแตกต่างกัน ย่อมส่งผลให้บรรทัดฐาน ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมในแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน ลักษณะของความสามารถทางสังคมของเด็กก็จะมีแนวโน้มแตกต่างกันไปด้วย

นอกจากนี้ แบบประเมินฯ มีลักษณะเป็นแบบสังเกตเด็กรายบุคคล ด้วยวิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในขณะที่เด็กทำกิจกรรมประจำวันในห้องเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Wanes, Sheridan, Geske, and Warnes (2005) ที่กล่าวว่า การประเมินตามสภาพจริง เป็นวิธีการประเมินความสามารถทางสังคมของเด็กอนุบาลที่เหมาะสมที่สุด เนื่องจากเด็กอนุบาลมีธรรมชาติในการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสจากประสบการณ์ตรง ดังนั้นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถทางสังคมของเด็กในบริบทของการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างเป็นธรรมชาติจึงทำให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด และสอดคล้องกับแนวคิดของ Westwood (1993) ที่กล่าวว่า การประเมินความสามารถทางสังคมของเด็กอนุบาลด้วยวิธีการสังเกตแบบรายบุคคลเป็นวิธีการที่เป็นประโยชน์มากที่สุด เพราะเป็นการให้ความสำคัญกับเด็กแต่ละคนโดยละเอียดในขณะที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จึงทำให้สามารถศึกษาถึงพฤติกรรมและปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความสามารถทางสังคมของเด็กได้อย่างละเอียดที่สุด

2. ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถทางสังคมหลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ สูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถทางสังคมทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น หลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ สูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากผู้วิจัยได้พัฒนาหลักการของโปรแกรมฯ จากการผสมผสานระหว่างแนวคิดเซเฟอร์กับแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โปรแกรมฯ จึงมีลักษณะเป็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจในการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำงานที่มีการจัดการภายในกลุ่มอย่างเป็นระบบ ทำให้เด็กพัฒนาความสามารถทางสังคมในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยการจัดเรียงเนื้อหาของโปรแกรมฯ ถูกออกแบบให้จัดเรียงไว้อย่างเป็นไปตามลำดับ จากเรื่องใกล้ตัวไปยังเรื่องไกลตัว หรือเรื่องง่ายไปสู่เรื่องยากขึ้น ซึ่งช่วยพัฒนาความสามารถทางสังคมของเด็กให้มีระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้ เด็กยังได้มีโอกาสสะท้อนถึงความรู้สึกและประสบการณ์ของตนเองที่ได้รับจากการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการได้รับข้อมูลย้อนกลับจากครู ส่งผลให้เด็กเกิดเรียนรู้และพัฒนาความสามารถทางสังคมให้

เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม ดังนั้น ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถทางสังคมของเด็กจึงเพิ่มสูงขึ้นหลังจากการทดลองใช้โปรแกรมฯ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Durlak, Weissberg, Dymnicki, Taylor, and Schellinger (2011) ที่ศึกษาด้วยการสังเคราะห์ห่อหุ้มเกี่ยวกับโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมที่ใช้แนวคิดเซเฟอร์ ในระหว่างปี 1955 – 2007 ซึ่งพบว่า โปรแกรมฯ สามารถส่งเสริมความสามารถทางสังคมของเด็กให้สูงขึ้นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับการศึกษาของ Korpershoek, Harms, De Boer, Van Kuijk, and Doolaard (2016) ที่ศึกษาด้วยการสังเคราะห์ห่อหุ้มเกี่ยวกับโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมที่ใช้แนวคิดเซเฟอร์ในระหว่างปี 2003 - 2013 ซึ่งพบว่า โปรแกรมฯ สามารถส่งเสริมความสามารถทางสังคมของเด็กให้สูงขึ้นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Siner (2014) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้แบบร่วมมือกับความสามารถทางสังคมของเด็กอนุบาล ซึ่งพบว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือกับความสามารถทางสังคมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง และสอดคล้องกับการศึกษาของ Vodopivec (2011) ที่ศึกษาเกี่ยวกับผลของการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อความสามารถทางสังคมของเด็กอนุบาล อายุ 3 - 6 ปี จำนวน 21 คน เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ ซึ่งพบว่า เด็กมีค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถทางสังคมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 เพื่อให้เด็กสามารถให้ความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างทำกิจกรรมได้โดยง่าย ผู้ที่จะนำโปรแกรมฯ ไปใช้ ต้องจัดเตรียมสถานที่ที่เอื้ออำนวยต่อการจัดโปรแกรมฯ โดยห้องต้องมีขนาดกว้างเพียงพอที่จะให้เด็กสามารถนั่งแยกเป็นกลุ่มย่อยได้ และมีโต๊ะขนาดเล็กที่เด็กทุกคนในแต่ละกลุ่มสามารถเข้าถึงกันได้

1.2 เพื่อให้เด็กสามารถควบคุมตนเองในการทำกิจกรรมให้สำเร็จทันภายในระยะเวลาที่กำหนด ผู้ที่จะนำโปรแกรมฯ ไปใช้ ต้องจัดเตรียมอุปกรณ์ประกอบการทำกิจกรรมในแต่ละครั้งให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์พร้อมใช้งานเสมอ ไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์วาดเขียน อุปกรณ์การทำงานศิลปะสร้างสรรค์ หรืออุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเล่นเกม เพื่อให้สามารถจัดโปรแกรมฯ ได้เป็นไปตามแผนการที่วางไว้ รวมถึงจัดเตรียมนาฬิกาขนาดใหญ่พร้อมทั้งสัญลักษณ์ในการบอกกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนและเข้าใจง่ายวางไว้ในสถานที่ที่เด็กสามารถมองเห็นได้ตลอดเวลา

1.3 เพื่อส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออก ไม่สร้างความกดดันให้เด็กเกิดความรู้สึกวิตกกังวลหรือเครียดเมื่อต้องทำกิจกรรมบางอย่างที่ทำทลายความสามารถ ผู้ที่จะนำโปรแกรมฯ ไปใช้ ต้องสร้างบรรยากาศที่อบอุ่น เป็นมิตร ให้การยอมรับซึ่งกันและกัน เน้นการให้ความช่วยเหลือกันมากกว่าการแข่งขัน เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกถึงความต้องการในการร้องขอความช่วยเหลือ และสนับสนุนให้เด็กทุกคนสามารถให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยโดยนำโปรแกรมฯ ไปทดลองใช้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือมีปัญหา ด้านความสามารถทางสังคมในระดับต่าง ๆ เพื่อพัฒนาต่อยอดโปรแกรมฯ ให้สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมได้อย่างกว้างขวางและเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาวิจัยผลของโปรแกรมฯ ที่มีต่อลักษณะพัฒนาการ ทักษะ และความสามารถของเด็กในด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ทักษะทางอารมณ์ (Emotional skills) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Learning achievement) ความพร้อมในการเข้าสู่ระบบการศึกษา (School readiness)

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก “ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช รุ่นที่ 46 ครั้งที่ 2/2563 ปีงบประมาณ 2563

บรรณานุกรม

- กรมอนามัย. (2560). *สถานการณ์พัฒนาการเด็กไทย: การสุ่มสำรวจปี 2560*. สืบค้นจาก http://nich.anamai.moph.go.th/download/DSPM/random1_12_2017.pdf.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2559). *ยุทธศาสตร์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2555-2559*. สืบค้นจาก http://www.dcy.go.th/data_center/4/4.1/4.1.2.1.pdf.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม (Classical test theory) (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2554). *รายงานและบทวิเคราะห์สภาวะการเด็กไทยในรอบปี 2553-2554*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2558). *เปิดสถานการณ์เด็กปฐมวัย*. สืบค้นจาก <http://www.qlf.or.th/Home/Contents/1009>.
- สินีนาด ฑิฆมาณิช, ศศิธร จันทรพิน, สุดารัตน์ ศิริศักดิ์พาณิชย์, และจริยา ทะรักษา. (2560). ความชุกและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพมหานคร. *จดหมายเหตุ ทางแพทย์*, 100(2), 175-182.
- Blyth, D., Olson, B., & Walker, K. (2015). *Intentional practices to support social and emotional learning*. Retrieved from <https://www.extension.umn.edu/youth/research/sel/docs/issue-brief-intentional-practices-to-support-sel.pdf>.
- Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning [CASEL]. (2003). *Safe and sound: An educational leader's guide to evidence-based Social and Emotional Learning [SEL] programs*. Retrieved from <https://casel.org/safe-and-sound-guide-to-sel-programs/?view=true>.
- Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., & Schellinger, K. B. (2011). The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. *Child Development*, 82(1), 405-432.
- Han, H. S., & Kemple, K. M. (2006). Components of social competence and strategies of support: Considering what to teach and how. *Early Childhood Education Journal*, 34(3), 241-246.
- Hasson, F., Keeney, S., & McKenna, H. (2000). Research guidelines for the Delphi survey technique. *Journal of Advanced Nursing*, 32(4), 1008-1015.
- Joyce, B. & Weil, M. (2000). *Models of Teaching* (6th ed.). MA: Allyn and Bacon.
- Kagan, S. (1995). *Cooperative learning (Resources for teachers)*. CA: University of California Press.

- Korpershoek, H., Harms, T., De Boer, H., Van Kuijk, M., & Doolaard, S. (2016). A meta-analysis of the effects of classroom management strategies and classroom management programs on students' academic, behavioral, emotional, and motivational outcomes. *Educational Research*, 86(3), 643-680.
- Ministry of Education Republic of Singapore. (2013). *Nurturing Early Learners: A curriculum for kindergartens in Singapore Vol.7: Social and emotional development*. Singapore: Author.
- Mulvahill, E. (2016). *21 Simple ways to integrate social-emotional learning throughout the day*. Retrieved from <http://www.weareteachers.com>.
- Rutherford Jr., R. B., Mathur, S. R., & Quinn, M. M. (1998). Promoting social communication skills through cooperative learning and direct instruction. *Education and Treatment of Children*, 21(3), 354-396.
- Siner, J. (2014). Social competence and cooperative learning. *Educational psychology in practice: Theory, research and practice in educational psychology*, 9(3), 170-180.
- Spencer, K. H., & Wright, P. M. (2014). *Quality outdoor play spaces for young children*. Retrieved from https://issuu.com/naeyc/docs/yc1114_quality_outdoor_play_spaces.
- Streiner, D. L., & Norman, G. R. (2008). *Health measurement scales: A practical guide to their development and use*. Retrieved from <https://oxford.universitypressscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780199231881.001.0001/acprof-9780199231881-chapter-8>.
- Vodopivec, J. L. (2011). *Cooperative learning and support strategies in the kindergarten*. Retrieved from <https://hrcak.srce.hr/file/106133>.
- Wanes, E. D., Sheridan, S. M., Geske, J., & Warnes, W. A. (2005). A contextual approach to the assessment of social skills: Identifying meaningful behaviors for social competence. *Psychology in the Schools*, 42(2), 173-187.
- Westwood, P. (1993). *Commonsense methods for children with special needs* (2nd ed.). London: Routledge.

Translated Thai References

- Department of Health. (2017). *Situation of Thai childhood development random survey in 2017*. Retrieved from http://nich.anamai.moph.go.th/download/DSPM/random1_12_2017.pdf [in Thai]
- Kanjanawasee, S. (2013). *Classical test theory* (7th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Ministry of Education. (2017). National education plan B.E. 2560-2579. Bangkok: *Prigwhan* Graphic. [in Thai]
- Ministry of Social Development and Human Security. (2016). *Strategy of Ministry of Social Development and Human Security B.E. 2555-2559*. Retrieved from http://www.dcy.go.th/data_center/4/4.1/4.1.2.1.pdf. [in Thai]

- Office of Health Promotion Foundation. (2012). *The report and the situational analysis of children in Thailand B.E. 2553-2554*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Office of the Promotion of Social Learning and Youth Quality. (2015). *Unfold young children's situation*. Retrieved from <http://www.qlf.or.th/Home/Contents/1009>. [in Thai]
- Srisaard, B. (2017). *Introduction to research* (10th ed.). Bangkok: Suweeriyasan. [in Thai]
- Teekavanich, S. Chantarapin, S. Sirisakpanit, S. Tarugsa, J. (2017). Prevalence and Factors Related to Behavioral and Emotional Problems among Preschool Children in Bangkok. *Journal of Medical Association of Thailand*, 100(2), 175-182. [in Thai]